

Rapport från beredningen för framtidens
välfärd och samhällsutveckling om demokrati
och inflytande

37

2025KS262

§ 8

Dnr 2025KS262

Rapport från beredningen för framtidens välfärd och samhällsutveckling om demokrati och delaktighet

Beslut

Kommunstyrelsens förslag till beslut i kommunfullmäktige, i enlighet med beredningen för framtidens välfärd och samhällsutvecklings förslag

Kommunfullmäktige noterar *Demokrati och inflytande – Rapport från beredningen för framtidens välfärd och samhällsutveckling* och uppdrar till kommunstyrelsen och nämnden för utbildning, kultur och fritid att beakta rapporten vid kommunens arbete inom berörda områden.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktiges beredning för framtidens välfärd och samhällsutveckling ska ha ett långsiktigt perspektiv och helhetssyn på samhället och välfärden. Beredningen har bland annat till uppgift att, utifrån behovet av framtidens välfärd och samhällsutveckling, göra omvärldsbevakning, ta fram rapporter och analyser som underlag till fullmäktige.

Kommunfullmäktige beslutade den 5 april 2023 om beredningens uppdrag, som ska redovisas senast juni 2025. I uppdraget ingår två områden, hållbarhet samt demokrati och delaktighet. Beredningen har sedan tidigare författat tre rapporter i området hållbarhet, som har behandlats av kommunfullmäktige. Detta blir beredningens sista rapport inom detta uppdrag.

Beredningens arbete med denna rapport har utgått från kommunens resultat i SCB:s medborgarundersökning och SOM-undersökningen, och arbetet har utmynnat i denna delrapport. Rapporten överlades i kommunfullmäktige den 18 september 2025 § 152.

Beslutsunderlag

- Skrivelse från beredningen 8 december 2025
- Demokrati och delaktighet - Rapport från beredningen för framtidens välfärd och samhällsutveckling

Förslag till beslut under sammanträdet

Per Vorberg (M) föreslår att kommunstyrelsen, i enlighet med beredningen för framtidens välfärd och samhällsutvecklings förslag, föreslår att kommunfullmäktige noterar *Demokrati och inflytande – Rapport från beredningen för framtidens välfärd och samhällsutveckling* och uppdrar till kommunstyrelsen och nämnden för utbildning, kultur och fritid att beakta rapporten vid kommunens arbete inom berörda områden.

Signatur justerande	Utdragsbestyrkande

Sammanträdesdatum
2026-01-08

Peter Arvidsson (SD) föreslår med instämmande av Per Olov Risman (SD) att kommunstyrelsen beslutar enligt Per Vorbergs förslag med ändringen att ”beakta rapporten vid kommuns arbete inom berörda områden” stryks.

Beslutsgång

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller Per Vorbergs förslag.

Signatur justerande	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Kommunstyrelsen

Datum
2025-12-08

Diarienummer
2025KS262 073

Rapport från beredningen för framtidens välfärd och samhällsutveckling om demokrati och delaktighet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till beslut i kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige noterar *Demokrati och inflytande – Rapport från beredningen för framtidens välfärd och samhällsutveckling* och uppdrar till kommunstyrelsen och nämnden för utbildning, kultur och fritid att beakta rapporten vid kommunens arbete inom berörda områden.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktiges beredning för framtidens välfärd och samhällsutveckling ska ha ett långsiktigt perspektiv och helhetssyn på samhället och välfärden. Beredningen har bland annat till uppgift att, utifrån behovet av framtidens välfärd och samhällsutveckling, göra omvärldsbevakning, ta fram rapporter och analyser som underlag till fullmäktige.

Kommunfullmäktige beslutade den 5 april 2023 om beredningens uppdrag, som ska redovisas senast juni 2025. I uppdraget ingår två områden, hållbarhet samt demokrati och delaktighet. Beredningen har sedan tidigare författat tre rapporter i området hållbarhet, som har behandlats av kommunfullmäktige. Detta blir beredningens sista rapport inom detta uppdrag.

Beredningens arbete med denna rapport har utgått från kommunens resultat i SCB:s medborgarundersökning och SOM-undersökningen, och arbetet har utmynnat i denna delrapport. Rapporten överlades i kommunfullmäktige den 18 september 2025 § 152.

Beslutsunderlag

- Skrivelse från beredningen 8 december 2025
- Demokrati och delaktighet - Rapport från beredningen för framtidens välfärd och samhällsutveckling.

Håkan Eriksson (KD)
Ordförande

Anita Anger (L)
1:e vice ordförande

Gunilla Wathne (S)
2:e vice ordförande

Demokrati och inflytande

Rapport från beredningen för framtidens välfärd och
samhällsutveckling

Innehåll

Inledning	3
Uppdrag från kommunfullmäktige	3
Syfte.....	3
Beredningens arbetssätt	3
Omvärldsanalys och litteraturgenomgång	5
Invånarnas möjligheter till inflytande och delaktighet.....	5
Inflytande	6
Integration, tolerans, och jämlikhet.....	6
Förtroende för kommunen och politiken	7
Förtroende	8
Bemötande av politiker och tjänstemän.....	9
Transparens.....	9
Trygghet	11
Ungas plats i kommunen	12
Härrydas resultat.....	13
Resultat i kommunens östra delar	14
Reflektioner om underlaget.....	15
Beredningens slutsatser och rekommendationer	16
Referenser	17

Inledning

Beredningen för framtidens välfärd och samhällsutveckling har under hösten 2024 arbetat med ämnet demokrati och inflytande.

Uppdrag från kommunfullmäktige

Kommunfullmäktiges fasta beredning för framtidens välfärd och samhällsutveckling ska enligt kommunfullmäktiges arbetsordning ha ett långsiktigt perspektiv och helhetssyn på samhället och välfärden, samt genomföra uppdrag från kommunfullmäktige. Beredningen gör omvärldsbevakningar, tar fram rapporter och analyser som underlag till kommunfullmäktiges övergripande mål och inriktningar. Beredningens uppdrag tas fram av kommunfullmäktiges presidium och fastställs i kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige beslutade den 5 april 2023 § 146 om beredningens uppdrag som ska redovisas senast juni 2025. Beredningen fick då i uppdraget att arbeta med frågan om demokrati och inflytande, där de ska ta del av och analysera resultatet från SCB:s medborgarundersökning och göra jämförelser över tid samt med övriga kommuner. Även att ta del av resultatet från SKR:s studie Kommunkompassen.

Syfte

Målet med beredningens arbete är bland annat att öka kunskapen bland de förtroendevalda i kommunen. Syftet med denna rapport är att fungera som ett verktyg för förtroendevalda genom att tillhandahålla ny kunskap om potentiella lösningar och idéer.

Genom att presentera insikter och nya perspektiv kan rapporten bidra till att forma politiska beslut som främjar kommunens demokrati och utgöra en betydelsefull informationskälla för förvaltningen och ge stöd i arbetet med att främja detta.

Beredningens arbetsätt

Beredningen har utgått från SCB:s medborgarundersökning och har fått besök av kommunens utvecklingsledare för kvalitet som föredragit denna. Beredningen har även hållit en öppen föreläsning för samtliga förtroendevalda samt kommunens invånare, med SOM-institutets Björn Rönnerstrand som berättat om Härrydas resultat i deras SOM-undersökning.

Utöver detta har även beredningen kompletterat sitt underlag genom att anordna två torgmöten, i Mölnlycke och Landvetter, för att träffa invånare och diskutera frågor om demokrati och delaktighet. Under dessa öppna möten har beredningen särskilt fokuserat på de som är under 40 år, enligt instruktioner från kommunfullmäktiges presidium.

Omvärldsanalys och litteraturgenomgång

Invånarnas möjligheter till inflytande och delaktighet

I detta avsnitt kommer Härryda kommuns resultat från Statistikmyndighetens (SCB) medborgarundersökning, samt SOM-undersökningen (samhälle, opinion, och massmedier) från SOM-institutet på Göteborgs universitet användas för att bland annat kartlägga hur kommunens invånare uppfattar sina möjligheter att utöva inflytande och delaktighet i flera olika aspekter, och hur invånarnas förtroende för kommunens politiker, tjänstemän, och beslut ser ut.

Att kommunens invånare känner att de har möjlighet att påverka kommunala verksamheter och politiska beslut är betydelsefullt för den demokratiska processen. En känsla av inflytande leder till ökat engagemang hos invånare, som upplever att deras åsikter och synpunkter tas på allvar och kan göra skillnad. I och med detta kan förtroendet för både politiker och den offentliga förvaltningen öka. Detta engagemang och förtroende skapar en känsla av samhörighet och delaktighet, vilket är avgörande för att bygga ett starkt samhälle där invånare känner ansvar för sin kommun och dess framtid. Att ha möjlighet att påverka politiska beslut och delta i utvecklingsarbetet gör också att invånarna känner att de har kontroll över sin egen livsmiljö. Detta ökar inte bara deras känsla av inflytande utan också deras vilja att engagera sig aktivt i olika samhällsfrågor, vilket stärker demokratin på lång sikt

Att invånare har ett engagemang och inflytande över kommunens verksamhet och politiska beslut gör att beslut blir mer välgrundade och bättre anpassade till invånarnas verklighet, vilket i sin tur förbättrar både kvaliteten och effekten av kommunens tjänster. Ett samhälle där människor känner sig hörda och involverade tenderar också att vara mer motståndskraftigt, eftersom medborgarna känner ansvar för och är mer benägna att bidra till positiva förändringar.

Inflytande

Vid frågan om deras möjligheter att påverka de kommunala verksamheterna (till exempel genom brukarråd/föräldråd) anser 55% att de har bra eller mycket bra möjligheter att påverka dessa, enligt SCB:s medborgarundersökning. Detta är en ökning med 1 procentenhet jämfört med kommunens resultat 2022 och placerar Härryda bland de 25% bästa i Sverige, samt näst bäst bland de kommuner i Göteborgsregionen (GR) som deltagit i undersökningen. Vid frågan om invånarnas möjligheter att påverka de politiska besluten i kommunen visar Härryda ett liknande resultat med en placering bland de 25% bästa i Sverige och näst bäst bland GR-kommunerna, där 37% av Härrydans invånare är ganska eller mycket nöjda. Vid frågan om deras möjligheter att delta aktivt i arbetet med att utveckla kommunen är Härrydans invånare mest positiva bland GR-kommunerna, och bland de 25% bästa i Sverige.

Enligt SOM-undersökningen uppger 35% att de har mycket eller ganska goda möjligheter att påverka politiken i kommunen. De upplever också att kommunens politik är den som de har störst möjlighet att påverka, jämfört med EU:s, Sveriges, och regionens. Resultaten skiljer sig inte mycket beroende på kön, utbildning, eller ålder. Men män, de med högre utbildning, och de som är 30–49 år har svarat något mer positivt. Man kan också se en utveckling där detta resultat ökat sedan 1999. Då var det endast 21% av Härrydans invånare som ansåg att de hade mycket eller ganska goda möjligheter att påverka politiska beslut i kommunen.

Även intresset för kommunpolitiken har ökat hos Härrydans kommuninvånare. Idag är 70% mycket eller ganska intresserade av kommunpolitik enligt SOM-undersökningen. År 1994 var detta 50%. Av de som svarat positivt idag är fler kvinnor och de med hög utbildning. Man kan även se att intresset är högre ju äldre de svarande är. De som är under 29 har idag lägst intresse för kommunpolitik, och de som är 65+ har högst intresse.

Integration, tolerans, och jämlikhet

Integration, tolerans och jämlikhet i våra verksamheter och politiska beslut är grundläggande för att säkerställa att alla invånare verkligen kan delta i demokratin, och påverka sin närmiljö. När kommunen aktivt arbetar med integration skapas förutsättningar för människor med olika bakgrund att mötas, förstå varandra och bidra med sina erfarenheter. Det leder i sin tur till att politiken och de kommunala tjänsterna utformas efter hela befolkningens behov, inte bara en viss grupp.

Tolerans är avgörande för att upprätthålla en trygg och inkluderande miljö där människor vågar uttrycka sina åsikter och engagera sig i frågor som rör skola, äldreomsorg, kultur, fritid och samhällsplanering. Utan tolerans kan minoriteters röster tystas av rädsla eller fördomar, vilket riskerar att marginalisera viktiga perspektiv.

Vidare är jämlikhet i tillgång till kommunala resurser och möjligheter att påverka politiska beslut stärker förtroendet för demokratin. När alla behandlas lika – oavsett kön, ålder, etnisk bakgrund eller socioekonomisk status – ökar känslan av rättvisa och att varje röst räknas. Det skapar en bredare förankring för besluten och minskar risken för missnöje och misstro.

I frågor om jämlikhet och integration i medborgarundersökningen placerar sig Hälaryda bland de 25% bästa i Sverige. Dock anser mindre än hälften (40%) av de svarande att kommunen aktivt arbetar för att förbättra integrationen och delaktigheten av människor i samhället, att förbättra toleransen för människors olikheter (46%), och att minska diskrimineringen i samhället (44%). Samtliga resultat är bäst, eller näst bäst, bland GR-kommunerna. Hälaryda kommun har även höjt sitt resultat något jämfört med 2022 i samtliga frågor.

Förtroende för kommunen och politiken

Invånarnas förtroende för kommunens tjänstemän, verksamheter, och politiker är en central byggsten för ett demokratiskt samhälle. När invånarna har förtroende för de som styr och administrerar kommunen, ökar deras vilja att delta i och stödja samhällsutvecklingen. Ett högt förtroende hjälper invånare att lita på att beslutsfattarna har invånarnas bästa i åtanke, och att deras agerande är förankrat i samhällsnytta och rättvisa.

Förtroende är också avgörande för att stärka medborgarnas känsla av delaktighet. Om invånarna vet att de politiska besluten fattas på ett ärligt och kompetent sätt, är de mer villiga att engagera sig själva, både genom att rösta och genom att bidra med sina åsikter och idéer. När förtroendet är starkt blir invånarna mer aktiva i kommunens utveckling, och ser sin egen roll som en viktig del av den demokratiska processen.

Dessutom, om förtroendet för politiker och tjänstemän brister, riskerar kommunen att stå inför en ond cirkel av minskat deltagande och engagemang, vilket kan leda till en allt svagare demokratisk struktur. En sådan förtroendebrist kan också öppna upp för polarisering och misstro, där medborgarna inte längre ser meningen med

att delta i demokratiska processer, eftersom de inte tror att deras röst eller åsikt kommer att göra någon skillnad.

Förtroendet för kommunens verksamheter är också nära kopplat till upplevd rättvisa och effektivitet. Om invånarna känner att kommunala tjänster levereras på ett rättvist och effektivt sätt, och att beslut fattas med tanke på hela samhällets bästa, stärks den gemensamma viljan att bidra till och förbättra dessa verksamheter. Detta leder i sin tur till ett mer dynamiskt och inkluderande samhälle där invånarnas förtroende skapar en positiv spiral av engagemang och ansvarstagande.

Förtroende

I samtliga frågor som gäller förtroendet för kommunens förtroendevalda och tjänstepersoner placerar sig Härryda bland de 25% bästa i Sverige enligt SCB:s medborgarundersökning, och har även höjt sitt resultat jämfört med 2022. Trots att dessa indikatorer visar ett positivt resultat vid jämförelser med andra kommuner och även historiskt för Härryda, är det till exempel endast en tredjedel som upplever att kommunens politiker är lyhörda till invånarnas tankar och idéer kring kommunen och dess verksamheter. Endast drygt hälften upplever att kommunens politiker arbetar för kommunens bästa, och ungefär lika många upplever att kommunens verksamheter är fria från korruption.

SOM-institutets undersökning visar ett liknande resultat, där 29% uppger att de har mycket eller ganska stort förtroende för kommunens politiker. I Göteborg är det 19%. I Härryda skiljer sig inte resultatet mycket beroende på kön, ålder, eller utbildning. Men ett något högre resultat kan man se bland män, de med högre utbildning, och de som är mellan 30-49 år.

Däremot uppger 72% av Härrydans invånare i SOM-undersökningen att de är mycket eller ganska nöjda med demokratin i kommunen. Även här är män och de med hög utbildning något mer nöjda. Beredningens upplevelser från deras öppna möten i Mölnlycke och Landvetter stämmer överens med detta resultat, där de flesta hade en positiv syn på den kommunala demokratin.

De flesta av invånarna som beredningen talade med under de öppna mötena tyckte också att de var nöjda med sina möjligheter att påverka kommunpolitiken, och att de var medvetna om på vilka sätt de kunde göra detta. Under de öppna mötena var det något fler kvinnor än män som deltog, och detsamma gäller de svarande i medborgarundersökningen.

Bemötande av politiker och tjänstemän

I SCB:s medborgarundersökning uppgav 38% av de frågade att de har haft kontakt med en tjänsteperson i kommunen under de senaste 12 månaderna, och av dessa anger de allra flesta (85%) att de fått ett bra eller mycket bra bemötande. Det är ett bra resultat, som är strax under snittet i Sverige, och genomsnittligt för GR-kommunerna. Vad gäller kontakt med politiker däremot är det endast 11% som haft kontakt med en politiker, och av dem anger samtliga att kontakten varit bra eller mycket bra, vilket är strax över snittet både i Sverige och bland GR-kommunerna. Vid jämförelse med Härryda kommuns resultat från 2022 är det ett oförändrat resultat för bemötande av både politiker och tjänstepersoner.

Transparens

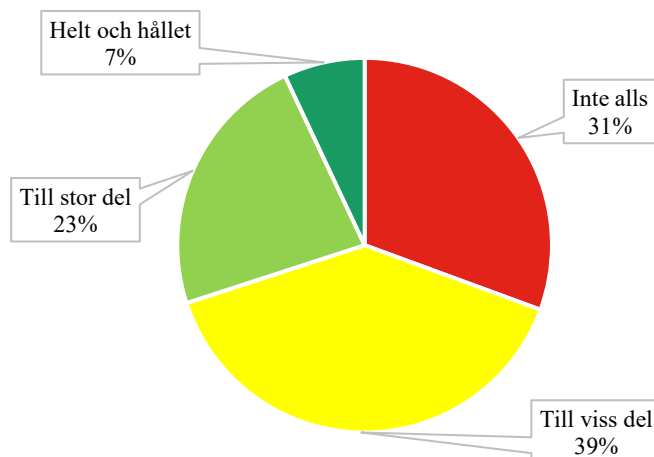
Transparens är en grundläggande förutsättning för att demokratin ska fungera på ett effektivt sätt. För att invånare ska kunna förstå och delta i beslutsprocessen är det viktigt att det är tydligt hur beslut tas, vem som är ansvarig för dem, och på vilka grunder de fattas. En öppen beslutsprocess ger också möjlighet för invånarna att engagera sig, lämna synpunkter och vara delaktiga i kommunens utveckling.

Transparens i hur politiska beslut fattas är viktig för förtroendet mellan invånare och både kommunens beslutstagare och tjänstepersoner. Bristande transparens kan skapa missnöje, misstänksamhet och osäkerhet, vilket kan leda till minskat engagemang och en upplevelse av att man som invånare inte har någon möjlighet att påverka.

En annan aspekt av transparens är att det motverkar korrupktion och oegentligheter. När beslut fattas öppet, med möjlighet till granskning, minskar risken för att beslut tas i det dolda eller för otillbörliga skäl. Detta skapar en kultur av ansvarstagande bland beslutsfattare, vilket i sin tur stärker förtroendet för det demokratiska systemet.

I SCB:s medborgarundersökning ställs frågan ” Upplever du att det finns en transparens i hur politiska beslut fattas i kommunen?”. Härrydas resultat i denna fråga är visserligen högre än snittet för både Sverige och GR-kommunerna, men endast 30% har svarat ”till stor del” eller ”helt och hållet”.

Upplever du att det finns en transparens i hur politiska beslut fattas i kommunen?

År 2022 var 27% till stor del eller helt och hållet nöjda, och det har alltså varit en liten ökning sedan dess på 3 procentenheter. En faktor som kan ha påverkat denna ökning kan vara att Härrydaposten har återuppstått efter att ha varit inaktiv mellan 2019 och slutet av 2022. Under den tid som Härrydaposten var nedlagd hade Härryda endast en lokaltidning, i stället för två. Även kommunens arbete i dessa frågor bör ha bidragit till ökningen.

Lokaltidningar kan fungera de som en direkt kanal mellan politiker, tjänstemän och medborgare: genom att rapportera om politiska sammanträden och beslut som tas, ger de läsarna insyn i vilka frågor som diskuteras och varför olika ställningstaganden görs. Utan den typen av lokal bevakning tvingas invånarna i större utsträckning eftersöka information i andra kanaler, till exempel på kommunens hemsida och sociala medier.

Lokaltidningar fungerar också som granskare och opinionsbildare. Genom att lyfta fram eventuella oklarheter eller konflikter i politiska beslut håller de makthavare ansvariga – och signalerar till invånarna att ingen brist på öppenhet och tydlighet går obemärkt förbi.

Dessutom bidrar lokaltidningars journalistik ofta med fördjupning och kontext – genom intervjuer, analysartiklar och reportage hjälper de invånare att förstå hur olika alternativ har vägts mot varandra, vilka kompromisser som gjorts och vilka konsekvenser beslutet kan få. Det gör att invånare inte bara får veta vad som har beslutats, utan även hur och med vilka motiv, vilket i sin tur ökar känslan av att beslutsprocessen är öppen och transparent.

Trygghet

Vad gäller trygghet uppger samtliga under 50 år att de känner sig mycket trygga utomhus i det område de bor i, när det är ljus ute. Av de som är över 50 år uppger samtliga att de är mycket eller ganska trygga. Resultatet är ungefär samma beroende på kön, och ort.

När det är mörkt ute uppger 87% att de är ganska eller mycket trygga i området de bor i. Endast totalt 3% har uppgett att de inte alls känner sig trygga när det är mörkt ute, och 10% att de inte känner sig så trygga. Av de som svarat att de inte känner sig så trygga, är fler kvinnor, och fler bor i kommunens centralort. Utanför tätorten har alla uppgett att de känner sig ganska eller mycket trygga när det är mörkt ute.

Trygghet är en prioriterad fråga för Härryda kommun, och idag finns det tre strategiska forum som arbetar brottsförebyggande och med trygghetsfrågor. Både politiker och tjänstemän ingår i forumen, men i forumet för trygghet ingår även bland annat representanter från polis, föreningar, och näringsliv. Trygghetsarbetet bedrivs för att bidra till social hållbarhet, och målen är att:

- Arbeta för att bevara och skapa trygga centrummiljöer.
- Värna trygga ungdomsmiljöer.
- Tydliggöra ett samordnat våldsförebyggande arbete där våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck ingår.
- Förebygga och motverka narkotika bland unga.

Kommunstyrelsen har även under 2024 följt upp sitt trygghetsarbete kopplat till det prioriterade målet att tryggheten i Härryda kommun ska öka.

Enligt kommunstyrelsen verksamhetsberättelse för 2024 har det brottsförebyggande arbetet intensifierats i enlighet med den nya lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. En lokal samverkansöverenskommelse med polisen (giltig till 2027) har tagits fram, liksom en åtgärdsplan för att minska brottsligheten och öka tryggheten.

Arbetet har skett genom modellen "*Trygg i Härryda*", där kommunen och polisen kartlagt brott och trygghet för att rikta insatser mot prioriterade områden. Fokus har legat på unga i riskzon, med åtgärder som orossamtal, föräldrastöd och ökad vuxennärvaro. Kommunstyrelsen beslutade även att omorganisera det

brottsförebyggande rådet till en ny struktur med olika forum för bättre samordning.

Utredning om kameraövervakning av kommunens fastigheter har också genomförts. Dessutom har trygghetsvandringar, samverkan med fastighetsägare och insatser i utsatta bostadsområden som Solsten bidragit till en tryggare miljö.

Ungas plats i kommunen

I detta avsnitt kommer Härryda kommuns resultat från SCB:s medborgarundersökning användas tillsammans med resultat från LUPP-undersökningen (lokal uppföljning av ungdomspolitiken), för att bland annat kartlägga hur kommunens invånare och ungdomar uppfattar sin plats och situation i Härryda kommun, i olika aspekter.

Ungdomar spelar en central roll i samhället, både som framtidens ledare och som aktiva deltagare i dagens demokratiska processer. Att ta hand om och skydda ungdomar är en av samhällets största ansvar, och det handlar om mycket mer än att bara ge dem en trygg uppväxt. Det innebär att skapa förutsättningar för att ungdomar ska känna sig trygga, kunna utvecklas på ett hälsosamt sätt och ha möjlighet att påverka sin egen framtid. Detta innefattar åtgärder för att förhindra att unga hamnar i brottslighet, ge dem en röst i samhällsfrågor och säkerställa att de är delaktiga i viktiga processer, särskilt i skolan och i kommunala verksamheter.

En viktig del av att skydda ungdomar handlar om att skapa trygghet i deras närmiljö. Trygghet i vardagen gör att ungdomar kan fokusera på sina studier, fritidsaktiviteter, och sociala relationer utan att känna oro för sin egen säkerhet. Genom att erbjuda trygghetsfrämjande insatser, såsom fler vuxna förebilder i offentliga miljöer, platser för unga att umgås och hitta stöd, samt satsningar på förebyggande arbete mot brottslighet, kan samhället hjälpa unga att välja positiva vägar och undvika att hamna i destruktiva beteenden. Det handlar också om att ge dem en känsla av att deras trygghet tas på allvar, och att det finns hjälp att få om de känner sig hotade eller osäkra.

För att motverka att unga hamnar i brottslighet är det viktigt att arbeta proaktivt. Brottslighet bland unga kan ofta kopplas till brist på möjligheter, både ekonomiskt och socialt. Att ge ungdomar utbildning, meningsfulla fritidsaktiviteter och ett starkt nätverk av stödjande vuxna är avgörande för att förhindra att de söker sig till destruktiva kretsar. Genom att skapa en miljö där unga känner sig värderade

och har alternativ till kriminalitet kan samhället ge dem de verktyg de behöver för att bygga en bättre framtid.

Samtidigt är det också viktigt att ge ungdomar möjlighet att utöva inflytande och delaktighet i samhällslivet. Genom att aktivt involvera unga i beslut som påverkar deras liv, både på kommunal nivå och i skolans verksamheter, ges de en känsla av ansvar och ägarskap. Det handlar om att lyssna på deras åsikter och ge dem konkreta möjligheter att delta i demokratiska processer, exempelvis genom ungdomsråd eller att inkludera dem i skolans beslut om aktiviteter, undervisning eller elevhälsa. När ungdomar känner att deras röst räknas i viktiga frågor, ökar deras engagemang och ansvarstagande, vilket både stärker demokratin och ger dem en större känsla av tillhörighet.

I skolan, som är en central plats i ungdomars liv, är det särskilt viktigt att skapa en miljö där eleverna känner att de kan vara med och påverka. Detta kan göras genom att uppmuntra till delaktighet i klassråd, elevråd och andra forum där elevernas åsikter tas på allvar. Skolan ska inte bara vara en plats för lärande utan också för att utveckla ungdomarnas känsla för ansvar, gemenskap och samhällsengagemang. Genom att ge unga möjlighet att vara med och forma sin skolmiljö, får de en bättre förståelse för demokratiska processer och en känsla av att de kan påverka den värld de lever i.

Härrydas resultat

Enligt SCB:s medborgarundersökning tycker 67% av de tillfrågade att utbudet för unga att träffas på i kommunen är dåligt. Samtidigt uppger de flesta i SCB:s medborgarundersökning att gäng som bråkar och stör, våldsbrott, inbrott och stölder, nedskräpning, och klotter inte är ett stort problem i kommunen, och mer än hälften tycker även att narkotikahandel är ett litet problem. Nästan alla är också nöjda med gymnasieskolan i kommunen (96%), och även grundskolan (84%).

I skolan upplever relativt många att de har möjlighet att påverka vilka arbetsformer som används i skolan enligt LUPP-undersökningen, och även i frågor om skolmiljöerna. Men vad som är anmärkningsvärt gällande ungdomars möjlighet att påverka, är att ungdomarnas intresse för att vara med och påverka i frågor som rör kommunen har halverats sedan 2020. Skillnaden är störst bland just tjejer, som gått från 51% år 2020, till 23% år 2023. Denna utveckling är inte unik för Härryda, utan syns även i Göteborgsregionen. En negativ utveckling syns även när ungdomarna får frågor om sin framtid, och andelen som räknar med att

dom kommer läsa vidare på gymnasiet har sjunkit från 89% år 2020, till 75% år 2023.

I LUPP-undersökningen svarar nio av tio i årskurs 8 i Härryda att de är nöjda med sin fritid, men ungefär var femte ungdom svarade att det finns för lite att göra på fritiden. Av de ungdomar som känner att de saknar fritidsaktiviteter där de bor, är det fler som bor i Djupedalsäng/Högdal/Orrekullen samt Hindås/Rävlanda/Hällingsjö.

Väldigt få i årskurs 8 röker cigaretter - 3% uppger att de röker e-cigaretter varje vecka, och 6% varje månad. Här sticker området Landvetter centrum/Önneröd/Tahult ut, där 8% röker e-cigarett varje vecka, jämfört med som högst 2% i resten av kommunen. Vad gäller snus är det totalt 5% som använder det, vilket är vanligast i Pixbo/Båtmanstorp/Benareby.

Av ungdomarna uppger 3% också att de någon gång i månaden dricker alkohol (starköl, alkoholisk, vin eller sprit), och 10% dricker mer sällan än det. Detta gäller både tjejer och killar. Samtidigt uppger endast 3% av eleverna i Härryda att de någon gång använt narkotika, medan snittet inom GR är 6%. Andelen killar som uppger att de använder narkotika har också halverats sedan 2013, från 6 till 3%.

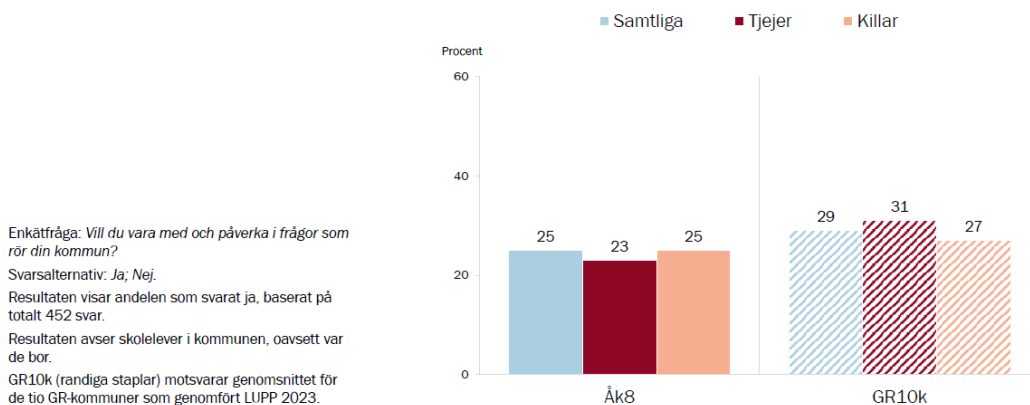
Resultat i kommunens östra delar

Särskilt i Rävlanda visar LUPP-undersökningen att ungas upplevelse av sin möjlighet att påverka, liksom deras förtroende för vuxna och politiker, ligger lägre än genomsnittet i Härryda kommun. Samtidigt uttrycker elever på Rävlandaskolan en relativt hög nöjdhet med fritidsutbudet, även om många upplever att det saknas aktiviteter i bostadsområdet. Den sociala kompassen 2020 visar dessutom att Rävlanda, Hällingsjö och Hindås har större utmaningar kopplade till hälsa och social hållbarhet jämfört med flera andra delar av kommunen.

Genom det ortsbaserade utvecklingsarbetet i Rävlanda har nya strukturer för samverkan etablerats mellan kommunen, civilsamhället, näringslivet och invånare, och fler möten och aktiviteter har förlagts lokalt för att stärka delaktigheten och tilliten. Arbetet har inkluderat dialog med unga, där aktiva elev- och ungdomsråd har bidragit till utvecklingen av nya fritidsinsatser och mötesplatser. Under senare år har satsningar genomförts som strandverksamhet, nya hopptorn och drive-in-bio i Rävlanda och Hindås, och en aktivitetsplan för att ytterligare stärka ungas inflytande och fritidsmöjligheter tas fram under 2025.

Vidare ser beredningen att de ungdomar som inte är intresserade av föreningslivet eller idrott riskerar att hamna utanför och att dessa behöver fångas upp på ett annat sätt för att hitta en gemenskap där de kan träffas.

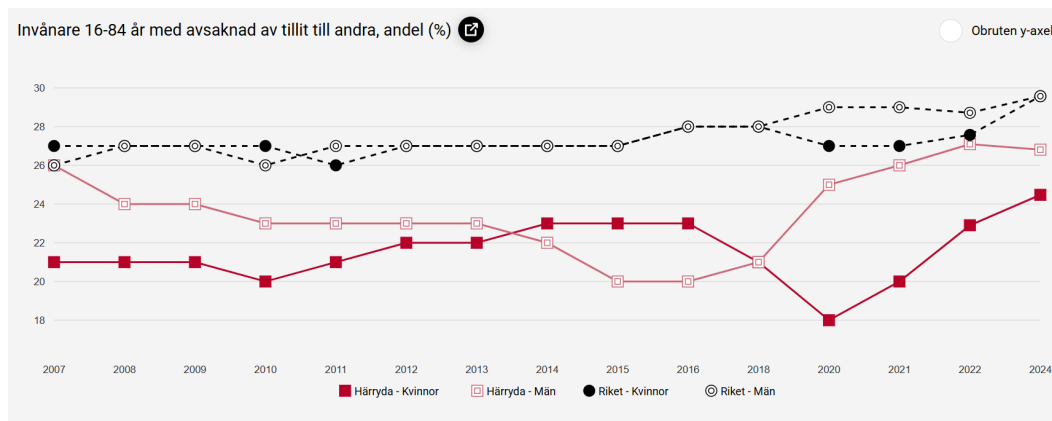
Vill påverka i frågor som rör den egna kommunen

Resultat från LUPP 2023, Härryda kommun

Källa: LUPP 2023.

Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor 2024. Hämtad: 2025-03-06.

Reflektioner om underlaget

Det finns flera överväganden att ta hänsyn till när resultaten från SCB:s medborgarundersökning och SOM-undersökningen analyseras och tolkas. En central aspekt är bortfall och representativitet.

Svarsfrekvensen är låg, endast cirka 40% har besvarat medborgarundersökningen. Svarsfrekvensen varierar också mellan olika grupper, vilket påverkar hur väl resultaten speglar invånarnas faktiska erfarenheter. Förmodligen har många av de svarande inte haft kontakt med vissa verksamheter, som barnomsorg eller socialtjänst, men har ändå besvarat frågor om dessa områden.

Det innebär att vissa svar snarare speglar allmänna uppfattningar än faktiska användarerfarenheter, vilket kan leda till missvisande resultat. I medborgarundersökningen är de flesta svarande över 50 år gamla, och de flesta av dem har förmodligen just nu inte egna erfarenheter av barnomsorgen till exempel.

En ytterligare utmaning rör frågornas utformning. Frågorna är breda och generella, vilket kan försvåra möjligheten att identifiera konkreta förbättringsområden eller förstå vad som faktiskt ligger bakom ett visst resultat, både positiva och negativa.

Beredningens slutsatser och rekommendationer

Beredningen ser genomgående ett positivt resultat och goda placeringar i undersökningarna för Härryda vad gäller invånarnas syn på kommunens demokrati och verksamheter.

Utifrån arbetet som beredningen genomfört har vi landat i följande rekommendationer som vi uppmanar förvaltningen och nämnderna att beakta i sitt arbete.

Många anser att politiska beslut inte fattas på ett transparent sätt, och ungdomarnas intresse för att vara med och påverka i frågor som rör kommunen har sjunkit. Kommunen bör därför göra ytterligare insatser för att öka ungdomars kunskap om samhällsfrågor och demokratiska processer.

Beredningen ser att många ungdomar anser att de saknar mötesplatser, och kommunen bör därför arbeta för att skapa fler platser där unga kan träffas.

Även om de flesta känner sig trygga, är det fler av kvinnor, äldre, och de som bor i centralorten som känner sig otrygga. Kommunen bör ytterligare intensifiera arbetet för att öka tryggheten i centrummiljöer.

Härrydas resultat vad gäller integration, jämlikhet och tolerans är bra i jämförelse med andra kommuner, men mer än hälften svarar ändå att de är mindre nöjda. Det här är viktiga faktorer för demokrati och delaktighet, och vi anser därför att kommunen bör utöka sitt arbete kring dessa frågor.

Avslutningsvis konstaterar beredningen, för att befästa tilltron till demokrati som en fungerande samhällsmodell, har de i Härryda kommunfullmäktige representerade partierna ett avgörande ansvar.

Referenser

LUPP-undersökningen:

<https://goteborgsregionen.se/download/18.6dfc1b7618f0fcbe7dc189a/1714022680590/LUPP%202023%20Ungas%20livssituation%20i%20H%C3%A4rryda%20kommun.pdf>

Kommunstyrelsens verksamhetsberättelse 2024:

<https://www.harryda.se/download/18.7f49e1e319546153c1df97d/1741773379091/6.pdf>

SCB:s Medborgarundersökning, 2024:

https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__ME__ME0003/

SOM-undersökningen, 2023:

<https://www.gu.se/sites/default/files/2024-12/V%C3%A4stsvenska%20trender%201998-2023.pdf>